

Rob van Woerlkorn

ATTITUDE

UITGEVERIJ BRANDT

Inleiding door Hans Rooseboom

Inleiding

Door Hans Rooseboom

Toen de fotografie bijna honderdnegentig jaar geleden was uitgevonden – ze werd in 1839 geïntroduceerd –, was het enthousiasme en de verbazing over zoveel realisme groot. Wie het zich kon veroorloven een camera aan te schaffen, wie vervolgens ook nog een beetje handig was met chemicaliën én vrije tijd had, die wilde álles wel fotograferen wat los en vast zat. En dat deden ze dan ook, al was het bij de lange belichtingstijden van toen – soms enkele minuten – een voordeel als iets vastzat. Gebouwen, kunstwerken, stillevens, landschappen: de fotografie van toen is ervan vergeven. Maar bedenk: als je een 19de-eeuwse landschapsfoto met wolken ziet, zijn die wolken er gegarandeerd achteraf ingemonteerd. Stadsgezichten met druk verkeer van wandelaars, karren en paarden? Oók uitzonderlijk, want de negatieven waren te ‘langzaam’ om bewegende onderwerpen te kunnen fotograferen.

Die beperking gold uiteraard ook voor een van de meest geliefde genres van de nieuwe techniek: de portretfotografie. Er zijn miljoenen en miljoenen portretten gemaakt en bewaard gebleven uit de 19de eeuw, vaak bij elkaar gehouden in een album, soms daar na verloop van tijd ook weer uit verdwenen, zodat ze als verweesde eenlingen op rommelmarkten en dergelijke terecht zijn gekomen. Op al die miljoenen foto’s zul je vrijwel nooit een lach zien, of zelfs maar een glimlach. Ik heb een jaar of twintig geleden op een Berlijnse veiling een foto gekocht, simpelweg om de reden dat er een meisje lachend op stond.

Curator en conservator fotografie van het Rijksmuseum

Fotograferen was een ernstige zaak, niet alleen voor fotografen maar ook voor de zitters, de voorgestelden, de gefotografeerden, want het kwam voor dat iemand zich één keer in z’n leven liet portretteren. Dodelijk ernstige koppen, die een beetje wezenloos, soms onwennig of zelfs angstig in de camera kijken, dat was heel lang de norm. Mijn vader deed me ooit voor hoe hij met zijn tweelingbroer – het zal in de jaren ’30 zijn geweest – moest poseren voor de foto-graaf.

Wat een verschil met de foto’s van Rob van Woerkom! De elegantie en expressie die we op zijn foto’s zien, ontbraken heel lang in de fotografie. Als ze in die oude tijd al niet eens een voorbij sjokkend paard konden vastleggen, was het vastleggen van dansbewegingen al helemaal ondenkbaar. De dansfotografie is een relatief jong genre in de fotografie, simpelweg doordat het allemaal te snel ging. De vroegste foto’s van dansers en danseressen zijn noodgedwongen weer van die saaie, uitdrukingsloze portretten waarvan er letterlijk der-tien in een dozijn gingen. De dansfotografie zoals wij die kennen, dateert van na de Tweede Wereldoorlog toen de fotografie al ruim een eeuw bestond.

In politiekringen zeggen ze wel eens dat je boeven met boeven vangt. Dat lijkt misschien een weinig complimenteuzen opmaat tot de variant-uitdrukking dat je dansfoto’s met dansers maakt, als fotograaf welteverstaan, maar toch is het zo. Rob van Woerkom is weliswaar degene die áchter de camera stond bij het

© 2026 fotografie Rob van Woerkom

© 2026 inleiding Hans Rooseboom

Boekontwerp: Aard Bakker

ISBN 978-94-93319-51-6

NUR 640 /652

Deze uitgave werd mede mogelijk gemaakt dankzij een schenking van

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever

maken van de foto's, maar hij was zelf ook danser (en choreograaf). En dat is te zien. Het is een groot voordeel, misschien wel een noodzaak, te weten en te begrijpen hoe dansers bewegen, te weten waar een beweging begint of eindigt. Een halve seconde te vroeg of te laat en je zou een heel andere opname krijgen. Ik moet eerlijk bekennen dat ik me dat nooit zo gerealiseerd had, maar het was Rob die het mij heeft uitgelegd; ik moest daardoor wel denken aan een fameuze uitdrukking die er bij veel fotografen nog altijd ingaat als Gods woord in een ouderling: 'het beslissende moment'. Afkomstig van de beroemde Franse fotograaf Henri Cartier-Bresson, die in 1952 een fotoboek maakte waarvan de Amerikaanse editie de titel 'The Decisive Moment' kreeg. Het was *het beslissende moment*, schreef hij, waarop alles in beeld met elkaar samenvalt. Cartier-Bresson was zo'n fotograaf die eindeloos over straat liep, dus van alles en nog wat waarnam en zag gebeuren, maar hij was ook een estheet die orde in de chaos wilde scheppen, er geen genoegen mee nam dat het hoofdonderwerp 'er op stond' en herkenbaar was, nee, alles wat er verder ook in beeld was, van de achtergrond tot andere mensen die al dan niet toevallig op dezelfde plek waren, alles moest samen een mooie, uitgebalanceerde compositie opleveren, waarbij niets storend mocht werken of de aandacht afleiden. Ook voor Cartier-Bresson gold: een halve seconde te vroeg of te laat en het beeld was alweer heel anders.

Nu is Rob geen straatfotograaf; hij is een typische studiofotograaf. Laat nou iedereen altijd zeggen

dat je in een studio als fotograaf alle controle hebt over licht, achtergrond enzovoort, en je daar alle gelegenheid hebt om de zaak naar je hand te zetten, inclusief de compositie. Dat is ook wel zo, maar in de studio gaat het heel vaak om zaken die je kunt 'stilzetten', zoals op stilleven en portretten. We zien op studiofoto's veel minder vaak beweging die minder goed te volgen is met het oog, die minder goed controleerbaar is en waarbij de fotograaf niet altijd weet waar het naartoe gaat. En dáár zit de uitdaging die Rob van Woerkom aanging. Of misschien zag hij het zelf helemaal niet als uitdaging, gewend als hij is, als danser en choreograaf, om met dansbeweging om te gaan. Met speels gemak – die indruk wekt het althans – brengt hij beweging én verstilling in beeld. Waarschijnlijk om dezelfde reden – de vertrouwdheid met het dansen – waagde hij zich aan een iconische pose zoals die van de 'petite danseuse de quatorze ans' van Edgar Degas. Het is altijd riskant een beeld dat bijna anderhalve eeuw oud is en heel bekend én geliefd, om daar een variant op te maken. Een niet-danser zou waarschijnlijk onderschatten hoe moeilijk het is en er daardoor niet helemaal uitkomen of uit ontzag voor de oude meester er helemaal niet aan beginnen.

Daar had Rob kennelijk geen last van. Bij hem valt de elegantie van de dans samen met de esthetiek van de studiosetting. We zien de dansgeschiedenis voorbijkomen – met Rudolf Nureyev –, de kunstgeschiedenis – met Degas – en de fotografiegeschiedenis – met 'het beslissende moment' van Cartier-Bresson.

